

Kultur / **Bøger**

Tyve år for sent

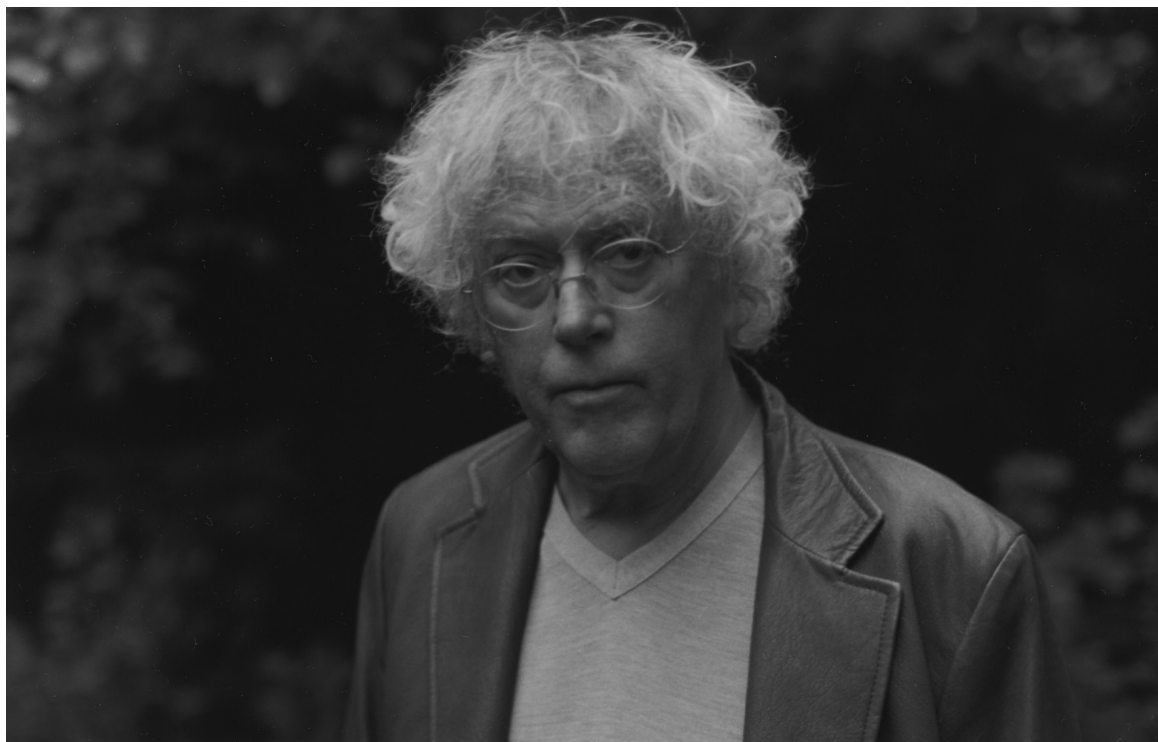

Foto: Tom Sandberg

ANMELDELSE / 03.04.17

Dag Solstad har skrevet en intens og morsom roman om en forsagt gymnasielærer, der får nok. Den har absolut fortjent at blive oversat og få en dansk læserskare – det skulle bare være sket for tyve år siden.

Anne Kirstine Munk Christiansen

Det er en mærkelig tendens, hvis norsk litteratur skal oversættes til engelsk og blurbes af The New Yorker-anmelderen James Wood – der kaldte 2015 for intet mindre end ”Dag Solstads år” – før danske forlag får øjnene op for den. Men det er åbenbart den tur, Dag Solstads hovedværk *Generthed og værdighed* har skullet på, før Rosinante fik mod til at udgive den.

Dag Solstad (f. 1941) debuterede i 1965 med novellesamlingen *Spiraler*, men er i Norge først og fremmest kendt for sine romaner, essayistik og skuespil. I 2013 udgav Solstad sin hidtil længste bog, *Det uoppløselige episke element i Telemark i perioden 1591–1896*, en slags slægtshistorisk maraton, som nogle kritikere mente var ulæselig. Det mente den amerikanske forfatter Lydia Davis til gengæld ikke; under et besøg i Norge anskaffede hun sig bogen og begyndte at læse den med det formål at lære norsk (og uden noget forkundskab til sproget overhovedet). Det har hun skrevet et 50 sider langt essay om, og det blev altså Dag Solstads billet til den finlitterære scene i New York.

I *Generthed og værdighed*, som udkom på norsk i 1994, møde vi den midaldrende Elias Rukla, som underviser i norsk på Fagerborg Gymnasium i Oslo (i pæne Vestoslo – tænk velstillede bedsteborgerunger a la dem fra tv-serien SKAM). Han keder sig med det: Eleverne er uengagerede, hans kolleger interesserer sig mere for boliglån end for nogen som helst form for begavet samtale, og hans kone er »blevet lasket med årene.«

En dag, mens han med hovedpine efter gårsdagens snaps gennemgår Ibsens Vildanden med sine elever, får han et litterært klarsyn og en slags åndelig vækkelse efter at have fået en ny indsigt i bipersonen Dr. Rellings rolle. Dr. Relling er ham, som ytrer de berømte linjer om, at »Tar du livsløgnen fra et gjennomsnittsmenneske, tar du lykken fra det med det samme,« og det er også det, der er Solstads projekt for den stakkels Rukla: Livsløgnen skal tages fra ham.

Efter undervisningen i Ibsen vil Rukla slå sin paraply op på vej gennem skolegården, men mekanikken driller, og Rukla får et noget nær hysterisk anfald, inden han overfuser en af de tilskuende gymnasiepiger. Klar over, at han er gået langt over grænsen for, hvad han kan tillade sig, forlader Rukla skolegården og driver gennem byen, mens han revurderer hele sit liv.

Det er rammen for Solstads lille roman, der er skrevet i ét langt kapitel. Mens han spadserer gennem Oslo, tænker Rukla over alt det, han mister, nu hvor han ikke kan komme tilbage til sin stilling på Fagerborg. Der er noget forfriskende, næsten stakåndet, over at lade en hel roman foregå på en spadseretur en eftermiddag, og Solstads beskrivelse af Ruklas bitterhed overfor de åndløse og uinteresserede gymnasieelever (som udtrykker »sundt uforfærdet norsk ungdomsliv i næsten overvældende grad«) vokser over 40 sider og bliver, når den er bedst, næsten bernhardsk harcelerende:

»De sad her med deres unge, bløde kinder med hvalpefedt og med deres forvirrede og utilstrækkelige indre liv som sandsynligvis var fulde af sæbeoperaagtige dagdrømme og var faktisk fornærmede fordi de kedede sig, og det var ham fornærmelsen var rettet mod, fordi det var ham, læreren, der kedede dem.« Rigtig bernhardsk er det alligevel ikke, for Elias Rukla er lidt for pæn og ordentlig, og når tankemonologen når frem til Ruklas kone, Eva Linde, som er uudgrundelig og underskøn, mister Solstad pusten lidt. Det er jo selvfølgelig en pointe, at Rukla ikke rigtigt kender sin kone, men på mig virker konstruktionen med en uudgrundelig skønhed (som nu er afblomstret) både bedaget og uvedkommende. Måske den fungerede bedre i 1994, men jeg ville tro at allerede Ibsen ville have syntes, den slags kvinderolle var umoderne. Den lykkes simpelthen ikke litterært for Solstad.

Solstads *Generthed og værdighed* er en fin beskrivelse af en lidt forskrækket idealist, som aldrig helt er trådt i karakter, og Elias Ruklas indestængte bitterhed over sin rolle som statsansat opdrager har fortjent et dansk publikum. Men det danske publikum havde fortjent at få den lidt tidligere.

FAKTA

Dag Solstad

*Generthed og
værdighed*

Oversat af Sara Koch

192 sider, 200 kr.

Rosinante